

De discussie over organiseren lijkt zich in Nederland toe te spitsen op een keuze tussen het Anglo-Saksische en Rijnlandse model. Moeten wij streven naar winstmaximalisatie voor enkelen, of moeten wij ook andere waarden nastreven voor velen? Wij willen daar twee vragen naast zetten: moeten wij kiezen voor één van beide modellen en zijn andere modellen ook mogelijk?

Steeds vaker vragen managers en organisatieadviseurs zich hardop af of ze in het omarmen van het Anglo-Saksische model niet te ver zijn doorgeschoten en daarmee hun Rijnlandse afkomst hebben verloochend. Kenmerken van het eerste model zijn: dominantie van het bedrijfsleven in de samenleving, marktdenken, aandeelhouderswaarde, rationele processen en samenwerkingsverbanden binnen dito organisaties, met daarmee samenhangend efficiency-denken, gerichtheid op kortetermijnresultaten, individualisering en materialisme. Het tweede model staat daar haaks op: overleg tussen en meenemen van de belangen van alle belanghebbenden in een organisatie, denken in termen van een gemeenschap, rekening houden met maatschappelijke factoren als natuur, milieu en werkgelegenheid, en aandacht voor design, innovatie en vernieuwing op het gebied van kunst en wetenschap. De discussie lijkt beslecht in het voordeel van het Rijnlandse model. We moeten dus weer terug naar waar we vandaan komen. Maar

Lonneke's tuin, 2311 jaar na de stichting van de tuin van Epicurus

komen wij wel uit het Rijnland? En geldt dat dan voor ons allemaal? Het nadeel van moeten kiezen tussen twee elkaar uitsluitende modellen, is dat er altijd wat verloren gaat. Is de ratio wel zo slecht voor ons? Judith Mair laat in 'Het is mooi geweest. Het kantoor is geen pretpark' (Scriptum Management Schiedam, 2003) zien dat regels en procedures meer helderheid verschaffen in de omgang dan emotionele intelligentie (wanneer is een manager ook geschoold psycholoog?). Is aandeelhouderswaarde – en daarmee de aandeelhouder – zo verdacht? In ontwikkelingssamenwerking wordt steeds vaker gewerkt met een aandeelhouderstructuur, zodat ook de mensen uit de producerende landen winst overhouden uit hun onderneming. En willen we eigenlijk wel altijd overal iets over te zeggen hebben? Worden we dan niet al te zeer generalisten, verliezen we dan onze expertises niet? En aandacht voor design, innovatie en vernieuwing in kunst en wetenschap?

De herkomst van het Rijnlandse model in het gildewezen verraadt al dat dit niet voor iedereen is weggelegd, maar gedelegeerd wordt langs lijnen van gender en ras. Een retour naar het Rijnlandse model is daarmee niet voor iedereen aantrekkelijk. Maar wat nog opvallender is dan de rücksichtslose keuze voor dit model, is het ontbreken van andere mogelijkheden. Ik wijs beide modellen niet af, maar pleit voor contingentie en voeg een derde model toe: het model van de tuin. En inherent daaraan eerherstel voor de anarchie. In 306 voor Christus kocht Epicurus een huis in Athene en stichtte hij in zijn tuin een school, waar hij samen met vrienden nieuwe regels voor een goed leven ontwierp. Ruim twee millennia later laat Voltaire Candide 'il faut cultiver notre jardin' zeggen. Goed beschouwd is heel Nederland een tuin, en de aanleg daarvan is ontstaan uit een tarten van het gezag van de natuur, al dan niet als schepping Gods. Een tuin is een daad van anarchie, een letterlijke recreatie van water is op basis van wat men wil. Een aantal argumenten maakt dit model voor Ne-

derland plausibel. Desgevraagd zegt Nederland 'nee' tegen de EU en daarmee tegen de regering, zoals deze zomer bleek. Onderzoek wijst verder uit dat Nederlands actief burgerschap meer verwant is aan het Finse dan aan het Spaanse, Belgische, Britse en Sloveense (www.orleon.products.php); Nederland en Finland zoeken het actieve burgerschap eerder in vrijplaatsachtige modellen waar anarchie niet zorgt voor regeloosheid, maar voor andere politieke en economische regels. Ook Sapir classificeert Nederland in zijn rapport 'Globalisation and the Reform of European Social Models' (http://www.bruegel.org/doc_pdf_119) in de Nordische groep, samen met Zweden, Denemarken (zie Kristiania in Vrijbrief 1 en de opleiding voor maatschappelijk ondernemer KAOS-pilots op www.kaospilots.nl) en Finland (lijstaanvoerder van creatief Europa). Een en ander biedt voldoende stof om dit derde model te onderzoeken en op zijn eigen waarde te schatten. - FB

Oote oote oote Boe – een pleidooi voor erkenning van onze anarchie, presentatie door Floor Basten tijdens congres 'Geluk: een kwestie van organiseren?', verzorgd door de Vrije Universiteit in samenwerking met tijdschrift Filosofie in Bedrijf op 16 december te Amsterdam (<http://www.filosofieinbedrijf.nl/geluk>)

Free Havens – internationale / digitale vrijplaats naar aanleiding van ontmoetingen tijdens het congres 'Emergent Models of Global Leadership' van de International Leadership Association (ILA) te Amsterdam

Alle voorgaande vrijbrieven zijn te downloaden van www.orleon.nl/vrijplaatsen.php

Voor **contact**: floorbasten@orleon.nl, haffmans@xs4all.nl en lonneke.alsema@tip.nl